

150 K, za dvorazrednice na 200 K, za tri-razrednice na 300 K, za štirirazrednice na 400 K, za pet- in večrazrednice na 600 K. Poleg tega naj se dovoli za vsak paralelni razred še 50 K remuneracije, ki se pa ne všteva v pokojnino.

IX. Plače učiteljc.

Vrhutega prosi „Slovensko deželno učiteljsko društvo“ tudi to, da naj imajo učiteljice enako plačo z učitelji.

X. Plače suplentov.

Na ljudskih šolah v Ljubljani je začasno nastavljenih več suplentov, ki imajo samo 800 K letne plače, dasi so vsi izprašani učitelji(ce) in nekateri tudi že usposobljeni za ljudske in celo za meščanske šole. Vsem tem naj se dovoli po 200 K stanarine.

Ljubljana, dne 20. maja 1902.

Odbor „Slov. dež. učiteljskega društva“:

Francišek Gabršček,
predsednik.

Jakob Furlan,
tajnik.

Luka Jelenc,
podpredsednik.

Francišek Črnagoj,
blagajnik.

Jakob Dimnik,

Lovro Letnar,
odborniki.

Janko Likar,

V premislek.

IV.

Kakor znano, imajo naši e. kr. okrajni šolski nadzorniki za čas svojega poslovanja, t. j. dokler so okrajni šolski nadzorniki, dopust. Mesto njih poučujejo suplenti ali se pa mesto provizorično popolni. A ker so okr. šolski nadzorniki kot taki tudi le provizorični, zato jim ostanejo njihova učiteljska mesta, na kojih so stalno nameščeni, pridržana, t. j. nihče ne more biti na isto mesto stalno nameščen. In dokler bodo okr. šol. nadzorniki provizorični, toliko časa bodo tudi namestniki provizorični. To je pa za šolo nezdravo, za namestnike pa krivično. Da hode stvar bolj jasna in razumljiva, hočem to z izgledom pojasniti. Učitelj *A* postane e. kr. okr. šolski nadzornik in dobi dopust; njegovo mesto dobi kandidat *B*. *B* je priden in delaven, predstojniki ga hvalijo, ljudje ga imajo radi. *B* je zelo zadovoljen. Po preteku dveh let napravi drugi izpit. Sedaj mu je prva skrb, da čim preje postane stalen, ker je s tem imenovanjem združena večja plača in uvrstitev v status, kar pomenja prvi korak na lestvi avancementsa. *A* *B* ne more postati definitivni, ker je na tem mestu stalno nameščen učitelj *A*, ki ima kot e. kr. okrajni šolski nadzornik dopust. *B*-ju je tedaj zaprta pot do stalnega nameščenja in s tem tudi do šletnic, do višje plače in do uvrščenja v status. Ako noče zaostati za svojimi sovrstniki, mora prositi drugam, zapustiti kraj, kjer je bil zadovoljen, ostaviti ljudi, ki so ga radi imeli in ostaviti šolo, kjer

je uspešno deloval; šola pa izgubi dobrega učitelja. Šoli to gotovo ni v korist, ako hode v najugodnejšem slučaju moralo vsake dve leti menjati učitelja in to tem manj, ker bodo za taka mesta prosili le začetniki. Tu se godi krivica šoli, pa tudi dotičnemu učitelju.

Krivo je tu v prvi vrsti to, da pride učitelj šele z definitivnim imenovanjem v status, ne pa, kar bi bilo edino pravilno, z drugim izpitom. Radi šletnic bi še kdo potrpel, a uvrščenja v status pa ne more nihče pogrešati, ker je to zanj gmotno preveč občutljivo.

Tu bi bila dolžnost merodajnih oblastnij, da za take učitelje napravijo izjemo. To zahteva pravičnost, pa tudi korist šole. Zadnji čas je tudi, da naši e. kr. okrajni šolski nadzorniki postanejo stalni, s tem bi tudi gorenje vprašanje bilo mahoma rešeno. Kako čudno je tudi čitati, da je *x y* praznoval svojo 25letnico kot začasni okrajni šolski nadzornik. *A* stalni nadučitelj in začasni okrajni šolski nadzornik; *B* stalni učitelj in začasni voditelj; *C* (namestnik *A*-jev) začasni učitelj. Radi prvega sta oba druga začasna.

Gg. tovariše prosimo, da nam blagovolijo naznaniti svojo mnenje, kako bi se dala opisana zadeva najbolj ugodno rešiti.

Zmes.

XXXIX.

No, g. urednik! Rad bi Vas bil videl, kakšen obraz ste napravili, prečitajoč pobožnega in vsevedočega „Slovenca“ št. 93, kjer pravi: „Gospodje pri „Tovarišu“! Koliko „intenzivno“ ste se pa vi „zanimali“ za gimnazijo, ko ste naredili že iz spodnjih razredov iz nje svoj „eksodus“? No, g. dru. Lampetu menda ni znano pri vsi njegovi visoki učenosti, da mora učiteljski imeti predstudije, ali meščansko šolo ali spodnjo gimnazijo, zlasti na Kranjskem, kjer še nedostaje meščanskih šol. Ali morda misli, da v učiteljske lahko vstopijo učenci ljudskih šol? Poznamo učitelje, ki so absolvirali vso gimnazijo, pa so še morali nekaj let obiskovati učiteljske, da so si pridobili potrebno strokovno naobrazbo; poznamo pa tudi duhovnike, ki so šli v lemenat edino zato, ker niso napravili mature; poznamo tudi menihe, ki so absolvirali par razredov gimnazije, pa so postali duhovniki. Ali poznate Macurja v Celju, ki niti ne zna priprostega pisma v slovenščini ali nemščini pravilno spisati? Le pometajte najpred pred svojim pragom!

Dr. Lampeta jezi tudi, ako najde v „Tovarišu“ citate iz drugih jezikov, kateri so baje vsi napačni, dasi tudi črkostaveci včasih napravijo pogreške. To je tiskarski škrt. „Slovenec“ niti ne ve, da se pravi le rojenim princem in knezom „Svetli“. Berite Končnikovo „Slovensko slovnico“ str. 167, kjer je črno na belem: „Knezi nadškofi dobivajo naslov „Kneževska Milost“, knezoškofi „Knezoškofovka Milost“, škofi pa „Škofovska Milost“. Glejte, to morajo vedeti učenci v ljudski šoli, učeni „gaspudi“ v uredništvu „Slovenca“ pa še tega ne vedo. In vendar naj bi vsak človek moral najbolje poznati svoj materni jezik. Pa brez zamere!

Na Goriškem prav marljivo stikajo v „Norici“ in „Prismojencu“ za učitelje — dopisniki „Soče“. Da vržejo marsikatero budalost, jim ni zameriti. Kmalu se bodo naveličali prazno slamo mlatiti.

Na Štajerskem snuje Fr. Jurkovič v Šmarju pri Jelšah Slomškovo podružnico. Do osnovnega zborovanja sicer še ni

prišlo. „Slov. Učitelj“ pravi: „Nameravani shod se ni opustil vsled pomanjkanja udov, temveč radi prekratkega časa, prav zato, ker se je oglasilo veliko udov.“ Kdor veruje, bodi izveličan. Le to mi ne gre v glavo, da se je shod preložil, ker se je oglasilo veliko udov. Ali dela to take težkoče? Najbrž bode treba vsacega posebej pokaditi, sicer nastane zamera. To pa ni lahka stvar! Kakor sem pozvedel s Štajerskega, je Jurkovič najbolj sposoben za predsednika „Slomškove podružnice“. Njegova sestra je bila mnogo let pri petičnem župniku.

„Slov. Učitelj“ je priobčil članek „Šolski zdravniki“, kjer trdi, da so „šolski prostori v mnogih krajih taki, da so naravnost škodljivi otroškemu pa tudi učiteljskemu zdravju. Učitelj pač drega in drega, da bi se nedostatki odstranili; toda višje oblasti se ne ganejo.“ Prvo je resnica, drugo pa laž. Mislim, da ni okrajnega šolskega nadzornika, ni okrajnega šolskega sveta, ki bi ne opazili dotičnih pomanjkljivosti, ali odstraniti jih ne morejo kar na mah, ker se povsod tam upira ljudstvo, ki je navadno še od neke strani nahujskano. Lahko bi navedli mnogo izgledov.

Liberalni (?) naučni minister Hartel je velik pospeševatelj vseučiliških knjižnic, kakor se je pripovedovalo o njem. In res, dunajsko vseučilišče je dobilo 1500 K, da popolni teologične knjige, za vse drugo kakor za zgodovinska in narodno-ekonomična dela — ni vinarja. Ako pojde tako naprej, postane ustanovitev katoliške univerze v Solnemgradu „nebodigatreba“.

Nemci imajo za kulturne potrebe slovenskega naroda vedno drugo mero. Zelo poučljiv za nas je bil članek „Tagespote“ „Verfehlte Politik“, kjer pravi: „Welchen Sinn es haben soll, dass die Deutschen sich in die Bildungsbefürnisse und Bildungsmittel der Italiener auf deren eigenen Sprachboden einmischen, ist uns vollständig unerfindlich.“ Nam tudi, samo postavimo namesto „der Italiener“ — „der österreichischen Slaven“. Do te pameti naj bi se enkrat Nemci dokopali, potem ne bo več nepotrebnih bojov za Celje in Budčevce in Tešin in Pazin. Vsakomur svoje! Ali smo Slovani res le „minderwertig“? *Rešetar.*

Dopisi.

Kranjsko.

Od nekod. Kdo bi se bil mislil, da se bode gospoda okoli „Slovenca“ tako razburila radi uvodnega članka 13. št. Učit. Tovariša, da bode celo pozabila, da je vedno trdila, da ima le ona vso vedo, vse znanje v zakupu. Kdo bi bil pričakoval kaj takega od njih? Najprvo bi radi poznali tistega moža. Z imenom ga jim ravno nočemo imenovati, ker je njih gore list, zakaj mi smo bolj usmiljeni ž njimi ter ga ne postavimo na „pranger“ kakor žele. Ta svinjak, ta jim dela preglavice; skoro bi rekel večje, kakor jih je delal tistemu klerikalnemu županu, ki je bil primoran poskrbeti za pokritje stroškov in se je radi tega skregal s tistim dekanom, ki je preskrbel načrte za svinjak, dasi je sedaj nekdo drugi njegov srečni posestnik. Obrnite se torej za načrte k napominanemu dekanu ker od pisca uvodnika „Slov. L.“ pa do njega ni Bog ve kako daleč. Prešičev je pa že toliko v njem, da bodo lahko vsi sotrudniki „Slovenčevi“ prišli na koline.

Da na „Dimnika veliko drže“ ti učitelji, to je pa istina, ki Vas bode v oči, silno bode, kajne gospoda?

To Vas je menda tako zmešalo, da ste pozabili staviti še tretje vprašanje: kdo je tisti slavni metodikar, ki cantando „sta-ci-jo-ne de-la.“ Pasja noga — pa ga menda vendar že niste pogruntali! Le pogum, morebiti se Vam posreči tudi druga dva oreha razluščiti. Ko boste s tema gotovi, Vas bomo pa še mi vprašali: kolikokrat so odprli usta tisti 4 cerkveni ključarji, ki so o priliki cerkvenih računov pojedli kruha, ki je bil zabeležen nekako takole: 4 Merling Weizen für Brot für Bewirtung der Kirhenpröbste 11 fl. 20 kr. To je dobro, da je imel dotični župnik to lepo navado, da so ga morali od knezoškofijstva vedno priganjati za polaganje cerkv. računov. Končno pa rečemo: vseh vaših nesreč je kriva ne majhna — ampak precejšnja psihologična napaka!

Bostangy.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Iz radovljiškega okraja. (Občni zbor učiteljskega društva.) Dne 3. aprila popoldne zbralo se nas je nenavadno veliko število v jeseniški šoli. Nekateri tovariši so že dopoldne došli v Jesenice in šli baje poslušat v novi železniški tunel na Hrušico: „co zinjajo Korošci, pa dro neč niso čulè, še žebrati ne“. Karavanke imajo še predebele stene, še Marconi s svojim telegrafom ne opravi nič. Omenim naj še, da so vrli Jeseničanje pretvorili „unikum“ šolske sobe s peterimi kotli in enim voglom, v kateri sem tudi jaz nekaj let tržane „brihtal“, — v res moderno veliko šolsko dvorano. V tej smo zborovali. Razredov imajo sedaj v Jesenicah osem. Železni, pogojni ali „dro“ najboljši velevni naklon praktično izveden, bi pa bil za mladino, kakor za zdravje učiteljev, ako bi Jeseničanje kmalu moderno šolo postavili in ker je gori dosti „pleha in cvenka“, se baje kmalu zgodi. Takrat pa se bodo gotovo udeležili zborovanja polnoštevilo vsi tovariši-tovarišice v novi prekrasni stavbi, namenjeni za deško in dekliško ljudsko šolo, dalje za meščansko in obrtno ter morda tudi za trgovsko šolo. Duševno bistrega in naglo rastočega materiala je v obilici. Pardon! — Le želim sličnih šolskih zavodov, kot so na Češkem in Avstrijskem v takem obrtnem kraju, v napredek in blagostanje jeseniške občine in vsega triglavskega vzočja. Jesenice imajo kmalu za Ljubljano največjo prihodnost za Gorenjsko.

Gosp. predsednik Grčar nas običajno pozdravi in navdušuje za nadaljna zborovanja.

Gosp. Matajček, učitelj iz Radovljice, predava na to „o šolski higijeni“. Navede prav obilico gradiva in v obče so ugajala njegova izvajanja prav dobro, ker v šaljivo-sarkastni obliki pove dokaj resnic, kako bi moralo biti v ljudski šoli in kako bi ne smelo biti. Slednjič se mu izreka prav prijazno zahvala za predavanje.

Gosp. tajnik Piančki poroča o delovanju v pretečenem letu. Povzamem na kratko. Dne 18. aprila zborovali smo v Leseah. O Binkoštih imela je „Zaveza“ na Bledu glavno skupščino. Dne 13. junija smo hospitalirali v Bohinjski Bistrici. Dne 19. novembra zopet v Leseah, kjer smo obravnavali naše gmotno vprašanje in poslali peticijo za zboljšanje plač. Tudi smo poslali peticijo za univerzo v Ljubljani.

Gosp. Korošec kot blagajnik poroča sledeče: 1901. l. znaša preostanek dohodkov 207·83 K, stroški 45·43 K, čisto 162·40 K. V hranilnici v Radovljici je 124·86 K, v blagajni 44·50 K = 169·36 K. Račune pregledata g. Rant in gospodična Zajec iz Jesenic.

Gospodična Razinger predlaga, naj ostane stari predsednik. Gospod Zavrl predlaga, naj ostane stari odbor. Predsednikom je bil torej enoglasno izvoljen g. A. Grčar, nadučitelj v Radovljici; njega namestnik g. Fr. Rus, nadučitelj na Bledu; tajnik g. Janko Piančki, učitelj v Radovljici; blagajnik gosp. Jos. Korošec, nadučitelj v Kropi; gospa E. Oman, učiteljica v Begunjah in g. E. Guštin, učitelj v Jesenicah, odbornika.